

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 616/2024-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] zastúpenej ULC Čarnogurský s.r.o., Tvarožkova 5, Bratislava, proti postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B5-39C/487/2013 a Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 14Co/145/2019 takto

r o z h o d o l :

- Postupmi Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B5-39C/487/2013 a Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 14Co/145/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B5-39C/487/2013 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** jej Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť v časti **1 000 eur** a Krajský súd v Bratislave v časti **1 000 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupmi mestského súdu a krajského súdu v označených konaniach. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu a krajskému súdu konať bez zbytočných prietáhov, sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie 15 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a mestským súdom predloženého spisu vyplýva, že sťažovateľka podala na Okresnom súde Bratislava V 19. decembra 2013 žalobu o náhradu škody v sume 10 051 eur s prísl. spôsobenej porušením právnej povinnosti poskytnúť zdravotnícku starostlivosť správne a náhradu nemajetkovej ujmy 5 000 eur. Na základe návrhu žalovaného okresný súd uznesením zo 17. apríla 2014 prerušil konanie až do ukončenia dohľadu nad zdravotníckou starostlivosťou poskytnutou žalovaným vykonávaným Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. O odvolaní proti tomuto uzneseniu rozhodol krajský súd 31. marca 2015, keď uznesením odvolanie odmietol. V čase rozhodovania pred krajským súdom bolo okresnému súdu oznámené aj ukončenie výkonu dohľadu nad zdravotníckou starostlivosťou. Po vrátení veci na okresný súd ten 15. mája 2015 nariadil prvé pojednávanie vo veci. Pojednávanie bolo odročené na účely mimosúdnej dohody medzi stranami sporu, k čomu však nedošlo. Následne okresný súd vykonal celkove 10 pojednávanií. Sťažovateľka 11. júla 2016 navrhla vykonať znalecké dokazovanie súdnym znalcom z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia stomatológie. K návrhu sa žalovaný v súdom stanovenej lehote (september 2016, pozn.) nevyjadril. Okresný súd v marci 2017 vyzval strany sporu na zloženie preddavku na trovy dôkazu a následne uznesením z 5. mája 2017 nariadil znalecké dokazovanie. Súdom ustanovený znalec v lehote znalecký posudok nepredložil, ale 17. októbra 2017 navrhol zrušiť jeho ustanovenie za znalca. Okresný súd mu uložil poriadkovú pokutu a určil nového súdneho znalca. Znalecký posudok bol vypracovaný a predložený 14. marca 2018. Následne okresný súd vykonal viacero pojednávanií a 6. marca 2019 vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 39C/487/2013 tak, že žalobe čiastočne vyhovel. Proti tomuto rozsudku podali žalovaný 21. marca 2019 a sťažovateľka 5. apríla 2019 odvolania. Odvolanie bolo predložené krajskému súdu 20. júna 2019, ktorý v čase podania ústavnej sťažnosti vo veci nerozhodol.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta zbytočné prietahy v napadnutom konaní. Poukazuje na neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ktoré ani po 11 rokoch nie je právoplatne ukončené. O odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie nebolo rozhodnuté ani po 5 rokoch. V jej prípade nejde o vec právne či skutkovo náročnú. Ide o spor, ktorý si vyžaduje osobitnú starostlivosť a rýchlosť konania. Sťažovateľka žiadnym spôsobom neprispela k vzniku prietáhov, v priebehu konania poskytovala maximálnu súčinnosť. Zbytočné prietahy v napadnutom konaní idú na ťarchu všeobecných súdov z dôvodu ich nečinnosti.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a krajského súdu

4. V podaní doručenom ústavnému súdu 11. decembra 2024 predseda krajského súdu odkázal na vyjadrenie zákonného sudcu, s ktorým sa stotožnil. Ten poukázal na výraznú dlhodobú personálnu poddimenzovanosť súdu a príslušného senátu, čo malo nepochybne zásadný vplyv na rýchlosť konania, ako aj na množstvo prevzatých nerozhodnutých vecí z minulých období.

Uviedol, že vo veci bolo na 10. december 2024 nariadené verejné vyhlásenie rozsudku, čím bude vec právoplatne skončená. Poukázal aj na zjavne neprimerané požadované finančné zadostučinenie. Jeho priznaním v navrhovanej výške by sa sťažovateľke spolu s priznaným nárokom dostalo peňažné plnenie vo výške dvojnásobku žalovanej sumy.

5. V podaní doručenom ústavnému súdu 27. decembra 2024 predsedníčka mestského súdu uviedla, že sťažovateľka namieta postup súdov v období po podaní odvolania proti rozsudku okresného súdu. Uznesením z 26. apríla 2019 okresný súd vyzval žalovaného na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie. Následne 6. mája 2019 vyzval strany sporu na vyjadrenie sa k podaným odvolaniam. Dňa 20. júna 2019 bol súdny spis predložený na krajský súd, ktorý svoj rozsudok verejne vyhlásil 10. decembra 2024. Strany sporu na verejnom vyhlásení rozsudku prítomné neboli. Spis bol mestskému súdu vrátený (na žiadosť predsedníčky) 11. decembra 2024 a rozsudok odvolacieho súdu bol doručovaný stranám sporu 16. decembra 2024. Podľa názoru predsedníčky mestského súdu súd prvej inštancie postupoval v konaní po podaní opravného prostriedku efektívne, procesné úkony spojené s podanými odvolaniami sťažovateľky a žalovaného realizoval v primeraných lehotách.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

9. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke nie je zložitým konaním. V danom prípade ústavný súd zohľadnil skutkovú náročnosť veci spôsobenú najmä rozsahom potrebného

dokazovania a potrebou nariadenia znaleckého dokazovania, pričom v napadnutom konaní bol vypracovaný znalecký posudok. Zložitosť veci teda mala určitý vplyv na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, avšak dĺžku a jeho súčasné štádium nie je možné samotnou zložitosťou veci ospravedlniť. Uvedené skutočnosti, teda faktickú zložitosť veci, ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadosťučinenia (podobne napr. IV. ÚS 135/2013, II. ÚS 136/2023).

10. Pokiaľ ide o význam sporu pre sťažovateľku v súvislosti s potrebou rýchlosti rozhodovania, predmet konania má pre ňu mimoriadny význam, čo si vyžaduje zvýšenú starostlivosť súdov, preto je dĺžka tohto konania posudzovaná prísnejšie. Ústavný súd aj s odkazom na judikatúru ESLP zdôrazňuje, že ide o konanie vyžadujúce osobitnú rýchlosť konania, podobne ako pracovnoprávne spory, spory týkajúce sa sociálneho zabezpečenia či osobného statusu (IV. ÚS 136/2022, I. ÚS 374/2022, III. ÚS 434/2023, III. ÚS 127/2024).

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnejšiu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní je zrejmé, že sťažovateľka podala odvolanie proti uzneseniu o prerušení konania, čoho následkom bolo určité spomalenie konania. Ústavný súd dopĺňa, že sťažovateľka mohla upozorniť na neprimeranú dĺžku napadnutého konania aj sťažnosťou pre nečinnosť podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 623/2022, III. ÚS 543/2023).

12. Napokon sa ústavný súd zaoberal aj tretím hodnotiacim kritériom, teda postupom mestského (okresného) súdu a krajského súdu v napadnutom konaní. Poukazuje predovšetkým na to, že celkové trvanie tohto konania, v čase podania ústavnej sťažnosti takmer 11 rokov, sa vzhľadom na povahu veci už samo osebe javí ako neprimerané. Čo sa týka samotného postupu mestského (predtým okresného) súdu, zo súdneho spisu je zrejmé, že až do vydania rozsudku postupoval v zásade plynulo. Okresný súd vykonal viacero pojednávaní na vykonanie dôkazov. Ústavný súd zaznamenal dlhšie obdobie nečinnosti okresného súdu iba v období od septembra 2016 do marca 2017. Po podaní odvolaní zabezpečoval (proti)vyjadrenia strán sporu a v primeranej lehote spis predložil krajskému súdu.

13. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že krajský súd rozhodol o odvolaní strán sporu po viac ako 5 rokoch od predloženia spisu, čo je vzhľadom na povahu veci už samo osebe ústavnoprávne neakceptovateľné. Postup krajského súdu nemožno hodnotiť ako konanie v primeranej lehote, teda bez zbytočných priet'ahov. Vo vzťahu k obrane krajského súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatočnej obsadenosti súdu sudcami a o množstve nerozhodnutých vecí ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, IV. ÚS 43/06, IV. ÚS 135/07). Vo výnimočných

prípadoch daných špecifickými okolnosťami (na čo poukázal aj predseda krajského súdu), za ktorých všeobecný súd koná, však enormná zaťaženosť všeobecných súdov hraničiaca s ich schopnosťou zabezpečiť v relevantnom čase (obvyklý) riadny chod orgánov verejnej moci môže predstavovať okolnosť hodnú osobitného zreteľa pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia (IV. ÚS 471/2012, II. ÚS 138/2021).

14. Ústavný súd najmä s prihliadnutím na zjavne neprimeranú dĺžku konania pred mestským (okresným) súdom, ako aj na neprimeranú dĺžku odvolacieho konania pred krajským súdom dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom ústavnej intenzity, preto vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

15. K námietke porušenia základného práva v zmysle čl. 47 charty ústavný súd uvádza, že okrem toho, že druhá veta tohto článku obsahujúca právo na prejednanie veci v primeranej lehote obsahovo zodpovedá čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa tento článok charty aplikuje v prípade, ak sa prejednávacia vec týka práva Európskej únie, resp. sa v nej aplikuje právo Európskej únie (III. ÚS 141/2011, IV. ÚS 398/2013, III. ÚS 13/2021, IV. ÚS 166/2021), čo z predmetu posudzovaného konania nevyplýva. Predmetom konania, v ktorom podľa s'ťažovateľky došlo k porušeniu jej základného práva zaručeného čl. 47 charty, bola náhrada škody, ktorá jej mala byť spôsobená porušením právnej povinnosti poskytnúť zdravotnícku starostlivosť správne. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ustanovenie čl. 47 charty nie je na vec s'ťažovateľky aplikovateľné *ratione materiae*, preto ústavnej s'ťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu prikázal mestskému súdu, aby v konaní sp. zn. B5-39C/487/2013, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o s'ťažnosti s'ťažovateľky právoplatne rozhodnuté o výške trov konania, konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu). Keďže odvolacie konanie pred krajským súdom už bolo ukončené a spis vrátený mestskému súdu, ústavný súd krajskému súdu neuložil prikaz konať v napadnutom konaní (bod 5 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže s'ťažovateľovi priznať primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia celkove v sume 15 000 eur s poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania a na osobitné okolnosti jej prípadu.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne prikaz na ďalšie konanie

bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 493/2023). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

19. Berúc do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľky, skutkovú zložitosť veci a všetky okolnosti daného prípadu, s prihliadnutím na skutočnosť, že vo veci už bolo meritórne rozhodnuté, považoval ústavný súd priznanie 2 000 eur (z toho mestský súd je zaviazaný na úhradu 1 000 eur a krajský súd na úhradu 1 000 eur) za finančné zadosťučinenie primerané konkrétnym okolnostiam napadnutého konania. Priznané finančné zadosťučinenie sú mestský súd a krajský súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinné zaplatiť sťažovateľke do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

20. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje, aby jej krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti krajského súdu nahradiť sťažovateľke v určenej lehote spoločne a nerozdielne trovy konania na účet jej právneho zástupcu (výrok 4 tohto nálezu).

21. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 856,75 eur s DPH, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 343,25 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur; DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky 142,79 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2025

Robert Šorl
predseda senátu